

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 15 maja 2023 r.

ZPS.I.431.19.2023.JK

**Pani
Violetta Kus
p.o. Kierownika Gminnego
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Jemielnicy
ul. Strzelecka 67
47-133 Jemielnica**

Wystąpienie pokontrolne

I. Dane identyfikacyjne kontroli

1. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jemielnicy
ul. Strzelecka 67, 47-133 Jemielnica

2. Podstawa prawna podjęcia kontroli:

art. 28 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U z 2023 r. poz. 190); art. 31 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2023 r. poz. 581); art. 6 ust. 4 pkt 4 z uwzględnieniem art. 3 i 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 224).

3. Zakres kontroli:

1) **przedmiot kontroli:** realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹;

2) **okres objęty kontrolą:** od 1.08.2022 r. do dnia kontroli.

4. **Rodzaj kontroli:** kompleksowa.

5. **Tryb kontroli:** zwykły.

¹ Dalej nazywana „ustawą”.

6. Termin kontroli: 12.04.2023 r.

7. Skład zespołu kontrolnego:

- **Jakub Krajewski** - Inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierownik zespołu kontrolnego;
- **Krzysztof Goetz** - Kierownik Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

II. Ocena skontrolowanej działalności ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z uchybieniami** ocenia się działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jemielnicy² w kontrolowanym zakresie.

W toku kontroli badano następujące zagadnienia:

- prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem;
- sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie;

² Dalej nazywany „GOPS w Jemielnicy”.

- realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Zastrzeżenia kontrolerów dotyczyły:

- powoływania w podstawach prawnych decyzji zastosowanych przepisów bez wskazania paragrafów, ustępów lub punktów głównych jednostek redakcyjnych aktów prawnych oraz powołania przepisu, który nie miał zastosowania w sprawie;
- uzasadniania decyzji administracyjnej w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.;
- nie przeznaczania 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy na działania wobec dłużników alimentacyjnych.

Nie wniesiono zastrzeżeń w zakresie:

- prawidłowości upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- sposobu i trybu postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowości ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposobu i trybu postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

Ustalenia kontroli

W GOPS w Jemielnicy w okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1.08.2022 r. do dnia 12.04.2023 r. wydano 5 decyzji administracyjnych ustalających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, na 6 osób uprawnionych do świadczenia z funduszu, w tym 1 osobie która skończyła 18 rok życia, ale która kontynuowała naukę.

Od żadnej z wydanych w powyższym zakresie decyzji nie wniesiono odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Opolu.

W okresie objętym kontrolą, GOPS w Jemielnicy nie odnotował przypadku pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia na podstawie § 8 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzoru zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1467).

Na dzień kontroli w GOPS w Jemielnicy nie odnotowano sytuacji, w której w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego lub osoby pobierającej to świadczenie uzyskano by informację o marnotrawieniu tych środków, co powodowałoby konieczność zmiany formy świadczenia z pieniężnej na rzeczową.

W trakcie kontroli weryfikacji poddano dokumentację 5 postępowań (100%), zakończonych wydaniem decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Dokumentację objętą kontrolą sprawdzono pod względem zasadności przyznania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, weryfikacji tego prawa oraz sposobu i trybu postępowania w zakresie ustalania prawa do tych świadczeń oraz terminowości ich wypłacania.

W poddanych kontroli sprawach nie wystąpił przypadek:

- 1) odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- 2) by ustalona zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej była niższa niż 100 zł, o którym mowa w art. 9 ust. 2b ustawy;
- 3) ustalenia prawa do świadczeń osobie uprawnionej pozostawiającej pod opieką opiekuna prawnego, o którym mowa w art. 9 ust. 2 ustawy;
- 4) umorzenia przez organ właściwy dłużnika należności, o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy;
- 5) umorzenia przez organ właściwy wierzyciela należności, o których mowa w art. 30 ust. 2 ustawy.

1. Prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

Na dzień przeprowadzenia czynności kontrolnych w jednostce stanowisko Kierownika GOPS w Jemielnicy pozostawało nieobsadzone. Wójt Gminy Jemielnica zarządzeniem nr 406/23 z dnia 24.02.2023 r. powierzył pełnienie obowiązków Kierownika GOPS w Jemielnicy pracownikowi tej jednostki. Osoba ta została na podstawie art. 8b i 8c ustawy upoważniona do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego należących do właściwości gminy, w tym do wydawania w tych sprawach decyzji oraz do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w tych sprawach decyzji oraz do przekazywania do biura informacji gospodarczej informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych (upoważnienia z dnia 1.08.2008 r. oraz z dnia 15.06.2010 r.).

W okresie objętym kontrolą zadania wynikające z ustawy były realizowane również przez byłego Kierownika GOPS w Jemielnicy, którego Wójt Gminy Jemielnica upoważnił na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego i wydawania w tych sprawach decyzji (upoważnienie z dnia 2.12.2009 r.), na podstawie art. 8b ustawy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań i wydawania w tych sprawach decyzji (upoważnienie nr OR 0113/2/2010 z dnia 15.06.2010 r.) oraz na podstawie art. 8b i 8c ustawy do przekazywania informacji do biura informacji gospodarczej o zobowiązaniach alimentacyjnych (upoważnienie nr OR 0113/2/2010 z dnia 15.06.2010 r.). Ponadto Wójt Gminy Jemielnica upoważnił jednego pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Jemielnicy do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego należących do właściwości gminy (upoważnienie z dnia 1.08.2008 r.) oraz do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych i prowadzenia w tych sprawach postępowań z wyłączeniem wydawania decyzji administracyjnych (upoważnienie z dnia 15.06.2010 r.), co jest zgodne z art. 8b i art. 12 ust. 2 ustawy.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

2. Zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem.

W trakcie kontroli stwierdzono, że wydane decyzje zawierają prawidłowe oznaczenie organu właściwego. Zgodnie z art. 2 pkt 10 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy – postępowanie w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego prowadzi organ właściwy wierzyciela, którym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo nastąpiło w formie decyzji administracyjnej.

We wszystkich analizowanych przypadkach, świadczenia z funduszu alimentacyjnego zostały przyznane osobom, które spełniały warunki określone w art. 1a ustawy, w związku z art. 9 ust. 1 ustawy.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w każdym przypadku zostały przyznane w prawidłowej wysokości, tj. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy.

W przypadku ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ, przyznawał takie prawo, gdy spełniony został warunek wynikający z art. 9 ust. 2 ustawy, tj. gdy dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 900,00 zł.

W żadnym kontrolowanym przypadku nie stwierdzono sytuacji, w której doszłoby do przekroczenia dochodu w przeliczeniu na osobę w rodzinie o kwotę 900,00 zł, w związku z czym nie zachodziła konieczność zastosowania art. 9 ust. 2a ustawy.

W przypadku utraty dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy lub po tym roku, ustalając ich dochód, organ nie uwzględniał dochodu utraconego, co jest zgodne z art. 9 ust. 3 ustawy.

W sytuacji uzyskania dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres świadczeniowy dzielono osiągnięty w tym roku dochód przez liczbę miesięcy, w których był uzyskiwany, jeżeli dochód ten był uzyskiwany w okresie, na który ustalane lub weryfikowane jest prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co jest zgodne z art. 9 ust. 4 ustawy.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo następowało w formie decyzji administracyjnej. Decyzje zawierały wszystkie części składowe wymienione w art. 107 § 1 k.p.a. W podstawach prawnych decyzji przywołano art. 104 k.p.a., art. 9, 10, 12, 15 ust. 1 i 2, art. 18 ust. 1, art. 20, art. 27 ust. 8, 8a, 9 ustawy, oraz rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1467) w niektórych przypadkach bez wyszczególnienia ustępów, paragrafów lub punktów artykułu, natomiast przywołany art. 27 ustawy w ogóle nie miał zastosowania w rozpoznawanych sprawach. Praktyka taka jest błędna, ponieważ podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w danej sprawie przepisów zarówno prawa formalnego i materialnego wraz z powołaniem źródeł jego publikacji, natomiast w sytuacji, gdy dany artykuł dzieli się na kilka ustępów, podzielonych również na litery. Brak wskazania, który z ustępów tego przepisu znajduje w danej sprawie zastosowanie narusza ten wymóg.

Jak stanowi art. 107 § 1 pkt 4 k.p.a. jednym z elementów składowych decyzji administracyjnej jest powołanie jej podstawy prawnej. Powołanie podstawy prawnej to przytoczenie przepisów prawa materialnego, na których organ administracji publicznej oparł swoje rozstrzygnięcie. Organ I instancji wprawdzie przywoływał przepisy, na podstawie których podejmował rozstrzygnięcie, niemniej nie przywoływał przepisów mających zastosowanie w sprawie dokładnie i prawidłowo - nie we wszystkich przywołanych przepisach organ wskazywał konkretne jednostki redakcyjne mające zastosowanie w sprawie. Za nieprawidłowe uznaje się także powołanie w decyzji administracyjnej jedynie tytułu rozporządzenia, bez wskazania określonego jej przepisu, bowiem nie może to być uznane za określenie podstawy prawnej podjętej decyzji.

W orzecznictwie sądowo-administracyjnym wskazuje się, że podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w sprawie przepisów zarówno prawa formalnego, jak i materialnego oraz z powołaniem źródeł jego publikacji (m. in.: wyroki NSA z 8 kwietnia 1999 r., sygn. akt III SA 8192/98, z dnia 10 października 2007 r., sygn. akt II GSK 177/07).

Jeżeli przepis, który stanowi podstawę prawną decyzji jest podzielony na wewnętrzne jednostki redakcyjne (ustępy, punkty lub paragrafy albo innego rodzaju jednostki redakcyjne), to konieczne jest wskazanie w decyzji odpowiedniej jednostki redakcyjnej tego przepisu (por. tezę drugą wyroku NSA z 24 kwietnia 1983 r., sygn. akt II SA 20/83, ONSA 1983/1, poz. 36). Nie jest wymagane przez komentowany przepis przytoczenie w decyzji wszystkich przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę do wydania decyzji. Te przepisy, których zastosowanie jest oczywiste i bezsporne, nie wymagają przytoczenia (teza trzecia wyroku NSA z 8 maja 1997 r., I SA/Gd 10/96 oraz wyrok NSA z 2 czerwca 1998 r.). Należy mieć również na uwadze, że wydanie decyzji administracyjnej bez wskazania podstawy prawnej jej wydania nie może być utożsamiane z wydaniem decyzji bez podstawy prawnej. Wydanie aktu administracyjnego bez podstawy prawnej nie zachodzi bowiem, gdy w decyzji nie powołano podstawy prawnej albo powołano ją błędnie, gdyż istotne jest rzeczywiste istnienie tej podstawy.

W poddanych kontroli postępowaniach, decyzje zawierały lakoniczne uzasadnienia, w zasadzie były one pozbawione uzasadnienia prawnego, a faktycznie ograniczało się do przytoczenia wyroku zasądzającego wysokość ustalonych alimentów. W uzasadnieniu powoływano także się na art. 107 § 4 k.p.a., wskazując, że można odstąpić od uzasadnienia decyzji, gdy uwzględnia ona w całości żądanie strony. Mając jednak na względzie, że organ podejmował próbę uzasadnienia podjętego rozstrzygnięcia, powołanie się na art. 107 § 4 k.p.a. nie znajduje uzasadnienia.

Wobec powyższego należy uznać, że uzasadnienia decyzji nie spełniają wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a., tj. uzasadnienia faktyczne nie zawierały wskazania faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienia prawne nie zawierały wyjaśnień podstaw prawnych decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa.

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 24 kwietnia 2018 r. sygn. akt I OSK 1351/16 podkreślił, że do naruszenia art. 107 § 3 k.p.a. dochodzi wtedy, gdy uzasadnienie decyzji nie zawiera wszystkich elementów, wymienionych w tym przepisie albo, gdy mimo formalnej poprawności jego treść - ze względu np. na ogólnikowość stwierdzeń i argumentów - nie pozwala na skontrolowanie poprawności rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym czyni w stopniu istotnie wątpliwym poprawność

przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie. Nierzetelne sporządzone uzasadnienie decyzji skutkuje tym, że nie jest ono zrozumiałe dla strony i nie wie co kierowało organem, który podjął rozstrzygnięcie określonej treści.

Obowiązek sporządzenia uzasadnienia decyzji odpowiadającego wymogom określonym w art. 107 § 3 k.p.a. stanowi realizację w postępowaniu administracyjnym zasady przekonywania, określonej w art. 11 k.p.a. Stosownie do tej zasady, organ administracji publicznej obowiązany jest do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy. Elementem decydującym o przekonaniu strony co do trafności podjętego rozstrzygnięcia jest właśnie uzasadnienie. Natomiast zasada przekonywania nie zostanie zrealizowana, gdy organ pominie milczeniem niektóre aspekty sprawy lub nie odniesie się do okoliczności istotnych dla danej sprawy. Wyrażona w art. 11 k.p.a. zasada przekonywania jest bardzo silnie związana z zawartą w art. 8 k.p.a. zasadą ogólną pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa. Prawidłowe uzasadnienie decyzji administracyjnej ma więc nie tylko znaczenie prawne, lecz także wychowawcze, bowiem pogłębia zaufanie uczestników postępowania do organów państwa, w tym przypadku – do organów administracji publicznej. Motywy decyzji powinny odzwierciedlać rację decyzyjną i wyjaśniać tok rozumowań prowadzących do zastosowania konkretnego przepisu prawa materialnego do rzeczywistej sytuacji faktycznej. Motywy decyzji powinny być tak ujęte, aby strona mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się organ przy załatwianiu sprawy. Z tego względu, w przypadku gdy rozstrzygnięcie decyzji pozostaje w sprzeczności z treścią uzasadnienia, w związku z zasadą ogólną wynikającą z art. 8 k.p.a. to mamy do czynienia z naruszeniem art. 107 § 1 i 3 k.p.a.

Na podstawie dokumentacji świadczeniobiorców stwierdzono, że we wszystkich skontrolowanych przypadkach osoby, którym przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego spełniały warunki i kryteria dochodowe, uprawniające do otrzymania przedmiotowego świadczenia. Wysokość oraz okres przyznania świadczeń nie budzi zastrzeżeń.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w opisanym wyżej zakresie.

3. Sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W każdym przypadku postępowanie w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostało wszczęte przez organ na wniosek strony. Poddana kontroli dokumentacja każdorazowo zawierała wniosek zgodny z wymogami art. 15 ust. 3, zawierający:

- 1) dane dotyczące członków rodziny, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL oraz, o ile wnioskodawca posiada - adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy o przekazaniu organowi egzekucyjnemu wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu;
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, oraz zaświadczenia lub oświadczenia i inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego będącego przedmiotem wniosku, zgodnie z wymogami art. 15 ust. 4 ustawy.

Ośrodek, prowadząc postępowanie w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego samodzielnie uzyskiwał lub weryfikował od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności odpowiednio dane wnioskodawców oraz członków ich rodzin, o których mowa art. 15a ust. 1 ustawy.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

4. Terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom.

W kontrolowanych sprawach prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego ustalano na okres świadczeniowy, tj. od dnia 1.10.2022 do dnia 30.09.2023 r., w związku ze złożeniem wniosków do dnia 31.10.2022 r. We wszystkich poddanych kontroli sprawach wypłata należnych świadczeń osobie uprawnionej dokonywana była po doręczeniu decyzji przyznającej prawo do tego świadczenia.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie

5. Sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji.

Zgodnie z danymi ze sprawozdań kwartalnych pozyskanych z Centralnej Aplikacji Statystycznej Gmina Jemielnica na obszarze swojego działania miała 8 dłużników alimentacyjnych. Podczas kontroli ustalono, że GOPS w Jemielnicy dysponuje również aktami 5 innych dłużników alimentacyjnych, względem których nie podejmuje już działań. Zgodnie z złożonymi na piśmie wyjaśnieniami p.o. Kierownika GOPS w Jemielnicy z dnia 12 kwietnia 2023 r. organ nie wypłaca obecnie świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz osób, względem których na poszczególnych dłużnikach ciążył obowiązek alimentacyjny, w rezultacie czego brak jest podstaw do podejmowania przewidzianych w ustawie działań wobec dłużników alimentacyjnych. We wszystkich tych sprawach trwają postępowania egzekucyjne, których dysponentem jest komornik, natomiast rola organu sprowadza się do informowania go o wszystkich okolicznościach, które mogą mieć wpływ na skuteczność prowadzonych egzekucji.

W trakcie kontroli poddano weryfikacji dokumentację 8 dłużników alimentacyjnych, która dotyczyła:

- 5 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym wierzyciela jest Wójt Gminy Jemielnica, natomiast organem właściwym dłużnika alimentacyjnego jest organ innej gminy;
- 3 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika jest Wójt Gminy Jemielnica, natomiast organem właściwym wierzyciela jest organ innej gminy.

W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentacji dłużników alimentacyjnych ustalono, że:

- 1) zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy realizowany był obowiązek polegający na przeprowadzaniu wywiadu alimentacyjnego, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, odbierano również od dłużników oświadczenie majątkowe. W 2 sprawach, w których organem właściwym dłużnika był Wójt Gminy Jemielnica, dłużnik został wezwany do stawienia w GOPS w Jemielnicy w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego. W 1 przypadku dłużnik nie podjął wezwania (przesyłka była

dwukrotnie awizowane, po czym nastąpił skutek określony w art. 44 § 4 k.p.a.), natomiast w drugim przypadku dłużnik stawił się w wyznaczonym terminie na wywiad alimentacyjny, zostało również od niego odebrane oświadczenie majątkowe. Ponadto w 1 sprawie wezwanie dłużnika na wywiad alimentacyjny nie było możliwe, ponieważ ustalono, że dłużnik nie zamieszkuje pod dotychczasowym adresem, a z danych, które uzyskał organ nie sposób ustalić jego aktualnego adresu stałego lub czasowego;

- 2) zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy organ właściwy dłużnika przekazał komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji, w szczególności dane uzyskane podczas wywiadu alimentacyjnego oraz w oświadczeniu majątkowym dłużnika;
- 3) w 2 sprawach, w których Wójt Gminy Jemielnica był organem dłużnika, nie wszczynano postępowań w przedmiocie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, ponieważ wydane w poprzednich latach decyzje w tym przedmiocie pozostawały w mocy. Natomiast w 1 sprawie dłużnik stawił się na wywiad alimentacyjny, w rezultacie czego nie wystąpiła przesłanka umożliwiająca wszczęcie takiego postępowania na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy;
- 4) w 1 sprawie, po powzięciu wiadomości, że dłużnik jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna, organ właściwy dłużnika skierował na podstawie art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy do właściwego miejscowo powiatowego urzędu pracy informację o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego;
- 5) w każdej ze spraw organ właściwy dłużnika na podstawie art. 6 ustawy informował organ właściwy wierzyciela oraz komornika sądowego o podjętych działaniach wobec dłużnika alimentacyjnego oraz o ich efektach;
- 6) zgodnie z art. 27 ust. 7 ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał dłużnikowi alimentacyjnemu, o ile jego adres zamieszkania był znany, oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacanych osobie uprawnionej oraz informację o wysokości zobowiązań dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa z tytułu wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy;
- 7) zgodnie z art. 27 ust. 7a ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał organowi właściwemu dłużnika informacje o zobowiązaniach wynikających

z tytułu należności z świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy;

- 8) w każdym przypadku, gdy organy ścigania zwracały się o udzielenie informacji dotyczących postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, organ właściwy niezwłocznie przekazywał niezbędne dane.

Tryb, sposób i terminowość podejmowanych czynności w ramach działań wobec dłużników nie budzi zastrzeżeń. Poddana kontroli dokumentacja jest kompletna i zawiera wszystkie wymagane prawem dokumenty.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w opisanym wyżej zakresie.

6. Stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

Zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia przyznawane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy. Zgodnie z oświadczeniem p.o. Kierownika GOPS w Jemielnicy z dnia 12 kwietnia 2023 r. obowiązek ten jest regularnie realizowany.

Z przedłożonych danych wynika, że na dzień 12 kwietnia 2023 r. stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych w Gminie Jemielnica wynosił **580.874,01 zł**. W okresie od dnia 1.08.2022 r. do dnia 31.03.2023 r. od dłużników alimentacyjnych wyegzekwowano kwotę **55.056,82 zł**, w tym:

- 26.320,20 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 17.546,80 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 11.189,82 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

7. Realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Na podstawie analizowanej dokumentacji ustalono, że Wójt Gminy Jemielnica wywiązuje się z wynikającego z art. 27 ust. 4 ustawy obowiązku, przekazywania Wojewodzie Opolskiemu – stanowiących dochód budżetu państwa – 60% kwot (wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie) należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej.

Z informacji pozyskanych w trakcie kontroli wynika, że 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny Gminy Jemielnica przekazywanych jest przez GOPS w Jemielnicy do Urzędu Gminy w Jemielnicy. Zgodnie z art. 27 ust. 6 ustawy uzyskane przez gminę organu właściwego wierzyciela, o którym mowa w ust. 3a, dochody, o których mowa w ust. 4, przeznacza się w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych. Tym samym uzyskany ww. dochód gminy powinien być przekazany do GOPS w Jemielnicy na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w zakresie nie przeznaczania 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy, na działania wobec dłużników alimentacyjnych.

III. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości oraz osoby odpowiedzialne za nieprawidłowości

W trakcie kontroli stwierdzono:

1. **Uchybienie** polegające na powoływaniu w podstawach prawnych decyzji zastosowanych przepisów bez wskazania paragrafów, ustępów lub punktów głównych jednostek redakcyjnych aktów prawnych, co narusza art. 107 § 1 k.p.a.
2. **Nieprawidłowości** polegające na:
 - 1) uzasadnianiu decyzji administracyjnych w sposób niewyczerpujący wymogów wskazanych w art. 107 § 3 k.p.a.;

- 2) nie przeznaczania 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy na działania wobec dłużników alimentacyjnych.

Nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli powstały w związku z:

- 1) niedostatecznym nadzorem byłego Kierownika GOPS w Jemielnicy nad realizowanymi zadaniami;
- 2) niewłaściwym stosowaniem przepisów prawa procesowego przez osoby prowadzące postępowania w zakresie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- 3) niewłaściwym stosowaniem przez organ właściwy przepisów ustawy w zakresie przeznaczania 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy.

IV. Informacja o zastrzeżeniach zgłoszonych do projektu wystąpienia pokontrolnego i wyniku ich rozpatrzenia

Jednostka kontrolowana nie wniosła zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

V. Zalecenia lub wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania jednostki kontrolowanej

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami i nieprawidłowościami, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli w administracji rządowej

zalecam:

- 1) zapewnienie prawidłowego wykonywania zadań realizowanych na podstawie ustawy poprzez zwiększenie nadzoru Kierownika GOPS w Jemielnicy nad zadaniami realizowanymi przez pracowników jednostki;
- 2) wydawanie decyzji administracyjnych zgodnie z zasadami wynikającymi z k.p.a.;
- 3) przeznaczanie 40% należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy, na działania wobec dłużników alimentacyjnych zgodnie z dyspozycją art. 27 ust. 6 ustawy.

VI. Na podstawie art. 49 oraz art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) proszę o przekazanie pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia, albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego dokumentu.

VII. Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z up. Wojewody Opolskiego

Mieczysław Wojtaszek

Dyrektor

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej